

Extensieve melkvee- houderij

Extensieve melkveehouderij omvat een bedrijfsvoering met lage veedichtheid, weinig krachtvoer en geen of weinig kunstmest, vaak gecombineerd met een biologisch of biologisch-dynamisch keurmerk. Deze bedrijfsvoering heeft positieve effecten op natuur, bodem, water en klimaat. Succesvolle extensieve bedrijven besparen kosten door weinig voer, kunstmest en andere inputs aan te kopen en weten extra opbrengsten te realiseren, zoals een plus op de melkprijs, vergoedingen vanuit duurzaamheidsprogramma's of neventakken.

Beschrijving van het verdienenmodel

Extensieve melkveehouderij wordt gekenmerkt door een relatief lage melkproductie, maar ook lage kosten en een hoge bijdrage aan biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit.

→ Kenmerken

Bedrijfsvoering met weinig krachtvoer en geen kunstmest of chemische gewasbeschermingsmiddelen. Een lage veedichtheid, gemiddeld 1,5 GVE per hectare, veel eiwit van eigen land of uit de regio. Er wordt gewerkt met robuuste veerassen (bijvoorbeeld dubbeldoelkoeien), die veel weiden en lage gezondheidskosten hebben. Extensieve melkveebedrijven realiseren vaak een hogere melkprijs via zuivelstromen die hiervoor belonen (zoals *On The Way To Planet Proof* of *Beter Voor*) of via het biologisch of biologisch dynamisch (BD) keurmerk.

Veel extensieve melkveebedrijven zitten op veen- en klei-op-veengrond, maar is ook toepasbaar op klei (een voorbeeldbedrijf van 77 ha haalt zo circa 10.200 kg melk/ha), en op zand, hoewel dit wel uitdagend kan zijn.

Toepassing

→ Effecten op natuur & milieu

- Door een **hoog percentage kruidenrijk grasland** (69% van het areaal) verbetert de biodiversiteit boven- en ondergronds en nemen de voedsel-opties voor insecten en weidevogels toe; ook de bodemstructuur en waterberging worden versterkt.
- Door het **niet gebruiken van kunstmest en een lagere bemestingsnorm** (Demeter max. 112 kg N/ha, biologisch max. 170 kg N/ha, overwegend dierlijke mest) zijn er betere milieuprestaties op het gebied van bodem, water en klimaat, zoals: lagere belasting van bodem en water, meer organische stofopbouw en lagere broeikasgasuitstoot.
- Door de **lagere veedichtheid** is de ammoniak-uitstoot per hectare gemiddeld ook lager.

→ Kosten & investeringen

- (Kracht)voerkosten (circa 30% lager) en diergezondheidskosten (circa 30% lager) liggen lager dan bij een gangbare bedrijfsvoering. Er zijn geen uitgaven aan gewasbescherming en kunstmest.
- Gemiddelde **huisvestingskosten per koe liggen vaak iets hoger** bij extensieve bedrijven. Dit komt voornamelijk door strengere ruimte-eisen die bij een specifieke melkstroom horen, door het bouwen van andere staltypen of doordat de bestaande stal na krimp van de veestapel niet volledig wordt benut. De gemiddelde kosten per koe worden dan hoger.
- **Grond van terreinbeherende organisaties is goed in te passen** en kan doorgaans goedkoper worden gepacht. Dit is afhankelijk van de beschikbaarheid van grond in de regio.
- **Omschakeling kan weinig extra kapitaal vragen**: bestaande stallen hebben na extensivering ruimte over en een **kleinere veestapel maakt geld vrij** (verkoop/verleasen van vee en fosfaatrechten). De krimp vraagt wel om extra inkomsten (via de melkprijs bijvoorbeeld) om de gelijkblijvende vaste kosten te betalen. Extensivering door middel van extra grond kopen of pachten is juist wel kapitaalintensief.

→ Wat levert het op?

Een deel van de extensieve bedrijven lukt het om een inkomen te behalen dat vergelijkbaar is met gangbare melkveehouderij. Recente onderzoeken naar natuurinclusieve melkveehouderij berekenen het inkomen per onbetaalde arbeidsjaareenheid (het resultaat per persoon die zichzelf uit het resultaat moet betalen) op circa €70.000, redelijk vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde voor biologische melkveebedrijven.

Het inkomen per OAJE (~ €70.000) is redelijk vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde voor biologische melkveebedrijven.

 Veedichtheid 1,25 GVE per ha (gemiddeld)	 Plus op de melkprijs bij biologisch ~ 7 - 10 cent per kg	 Inkomen per OAJE* circa €72.000 - €82.000 (zonder en met neventak)	 ANLb-vergoeding ~ €100 - €3.000 per ha/jr (afhankelijk van pakket)
---	---	---	---

*onbetaalde arbeidsjaareenheid

Verdienmodel & verdienvermogen

→ Inkomsten

- De **verkoop van melk** blijft de belangrijkste inkomstenbron. Door de lagere inputs is de melkgift per koe gemiddeld lager dan bij een gangbare bedrijfsvoering. Een deel van de extensieve bedrijven ontvangt een hogere melkprijs, bijvoorbeeld door biologisch of biologisch-dynamisch te produceren (circa 11 cent per liter extra) of via een andere melkstroom. Bedrijven met dubbeldoelkoeien verdienen meer aan vleesverkoop.
- **Vergoedingen voor natuur- en landschapsbeheer**, bijvoorbeeld via het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), en andere bedrijfstoelagen kunnen een aanvullende inkomstenbron vormen. Vergoedingen lopen uiteen van ongeveer €100 tot €3000 per hectare, afhankelijk van de inspanning en inkomstenderving van de maatregel. De mogelijkheden om pakketten af te sluiten verschillen per bedrijf en regio.
- Een deel van de bedrijven realiseert aanvullende inkomsten met een **neventak**, zoals zelfverzuiveling, een boerderijwinkel, verhuur of andere activiteiten. Een neventak is echter niet noodzakelijk om als extensief bedrijf een goed inkomen te behalen.

Succesfactoren, risico's & randvoorwaarden

- **Toegang tot een hogere melkprijs** (Bio/BD-certificering, korte keten, eigen verwerking)
- Voldoende areaal voor **zelfvoorziening in ruwvoer en mestplaatsingsruimte**
- **Mogelijkheden in de omgeving** zijn bepalend, zoals de toegang tot betaalbare grond of ruimte om een rendabele neventak op te zetten
- Beschikbaarheid van **ANLb-contracten** in de regio
- Kennis om te sturen op **wisselende voerkwaliteit**
- Mogelijkheden om **samen te werken met akkerbouw** in de omgeving

- **Melkproductie per koe is vaak lager**, maar wisselend per bedrijf
- **Afhankelijkheid van marktvraag** voor afname van melk via een certificering als biologisch
- **Onzekerheid over het slagen** van kruidenrijk grasland, vooral op veengrond
- **Afhankelijkheid van ANLb-beleid**: boeren wensen een langere garantietermijn dan nu gebruikelijk is
- **Minder zekere grondpositie**: mogelijk lager eigendomspercentage en vaker pacht van natuurgrond met gebruiksbeperkingen en in sommige regio's beperkte beschikbaarheid van grond.

- **Voldoende areaal met een huiskavel die geschikt is voor intensieve weidegang**, en **toegang tot een regionaal agrarisch collectief** voor beheersvergoedingen ANLb.
- **Certificering loopt via Skal**, met aanvullende eisen voor EKO en Demeter (bemesting, weide-uren, veedichtheid)

→ Voorbeelden uit de praktijk

→ Informatie & vragen

↳ Vragen over ANLb

↳ Vragen over omschakelen naar bio

Colofon

Dit project is mogelijk gemaakt door Transitiecoalitie Voedsel in samenwerking met De Natuurverdubbelers. Voor vragen over deze of onderstaande factsheets, mail naar info@transitiecoalitievoedsel.nl.

Afbeelding omslag door Cottonbro Studio (via Pexels). 1e druk (2026)

 **TRANSITIE
COALITIE
VOEDSEL**

 De Natuurverdubbelers
OMDAT DE NATUUR
BETER VERDIENT

[bekijk de andere factsheets >](#)